

Domáci glasovi

Štev. 6.

Lienz, sobota 12. januarja 1946

Let 2.

"MED VOJNO IN MIROM"

Kakor je znano so škofje Združenih držav izdali 13. novembra 1945 pastirsko pismo o moralnem in političnem položaju, ki je nastal, ko se prenehale sovražnosti in ko svet pričakuje, da se bo sklenil mir.

Prinčimo najvžnejši odstavek, kakor ga je 22. novembra 1945 objavilo vatikanska glasila "L'Espresso" "Romano":

"Vojna je krivica, miru pa ni na svetu. V atlantski karti je bil podan splošni snutek miru, za katerega smo se borili, krvavili in za neizmerno ceno dosegli vojno zmago. Mir je bil tisti ideal, ki je vse vojne navdihnil ter preveval junške branilce svobode - milijoni ljudi zasužnjenih dožal, ki so bili prisiljeni živeti v skrivališčih. Zgledalo se je, da so namli zatirani narodi zaupali v nas kot poroke svoje svobode! Ali bomo sedaj opustili ta ideal miru? Če bi to storili - pod pretvezo napačnega realizma - potem stojimo pred strašno katastrofo atomske vojne.

USTVARNI KORAKI TEMELJE RESNIČNEGA MIRU. Na moskovski konferenci 1. 1933 so Združene države, Vel. Britanija in Sovjetska zveza sklenile postopoma oblikovati mir, ki ga sedaj vsiljujejo narodom. Iz pogojev teh zgovornih sil se prav polagoma pojavlja mirevni načrt. Bolj slepljivo pa to ne more biti. Obenem prihajajo na dan zgodovinski, ki so bila dana o načelih miru naše dežele, o rezultati dejanske niso v skladu s temi načeli. Morda se nam jih je v najbolj kritični dobi človeštva dolžnost, pravice in odgovornost naše države je, da zahtevamo resničen mir, zgrajen na pravičnosti, pa kateri hrepeni vse človeštvo. Hočemo skupne z družinami narodi ustvariti temelje resničnega miru. Iz strahotnih ozirav je bilo med vojno morda potrebno, zavlačevati dokončne odločitve v mnogih vprašanjih, v katerih so se spravljalni konferencah treh velosil. Sedaj se moramo lotiti dejanskega stanja.

RUSIJA POSTOPA PREVEČ SEBIČNO. Kar se tiče političnih smernic in zamisli, obstoje globoki prepadi med Sovjetsko Rusijo in zapadnimi demokracijami. V mnogih važnih odločitvah je Rusija pristransko postopala. Služila je ustaliti svoje vplivno področje v vzhodni in jugovzhodni Evropi ne na podlagi dobrih medsebojnih odnosov, ki so spoštovane neodvisnosti in pravice, temveč je vsilila svoje vplivno je brezobzirno ustavnvljela v zvezne države, ki niso zmoglo samostojnega življenja. Njena zviška politika, tako važna za svetovni mir, je užrta. Splošno je vsemočene policijske države, ki naj bi razširile svoje oblasti po vsem svetu, ki pa ne poznajo naravnih človeških pravic - se diktatorji obljubili in samim vsem vseh dobrote. Ravnu vsega je - po njihovih presojah - sreč človeštva dosegljivo le, če se vse druge države vključijo v njihov sistem. Včasih, ko govori o demokraciji, o pravicah, uporablja Rusija naše izrazoslovje, da je pa besedam čisto drugačen pomen. Naše zamisli so izražene naše zgodovinske grehe.

OBSODBA POPUŠČANJA KOMUNIZMU. Vsakemu človeku priznavamo pravice, ki prihajajo od Boga in li se neprekrsljive. Pod demokracije in zurne svobodno sodelovanje vseh državljnov svobodnega naroda v okviru zakonov. Med ideologijami obstoje in čelni spor. Treba je odkrito priznati to nesprotstvo, še predno bi pričeli z resnim delom za resnično sodelovanje v svetu v miru. Osnov tega sodelovanja mora biti vzajemno priznanje pravičnosti. Nepravično bi bilo, če bi tudi mi kršili pravice narodov, skupin ali posameznikov, pa naj bo to kjerkoli na svetu. Za uspešno mirevno pogajanje je prepogoj dober načrt z ustaljenimi načeli. Tako pa smo ustvarjali kompromise in moramo samo poskušati reševati iste



Tako pa smo ustvarili kompromise in moramo samo poskušati reševati ista vprašanja, ki so najbolj kričala po rešitvi, namesto, da bi se pošteno in dokončno pomenili. Povrnili smo s k tragediji vplivnih področij in k nevarni politiki ravnotežja - k stvarem, ki so povzročile že toliko in toliko vojn. Naš cilj naj bo sodelovanje z vsomi zavezniki, da ustvarimo resničen mir. Obstojte pa znaki popuščanja, ki kažejo da smo vse premalo pogumni, da bi pošteno posegli vmes, ter odpravili take nemoralnosti, ki nasprotujejo pravemu miru.

ATLANTSKA LISTINA NI POROK MIRU. Naš mirovni program predvideva svetovno organizacijo narodov. Atlantska listina, ki je bila sprejeta v San Franciscu, je vsekakor napredek, če pomislimo na predloge Dumbarton Oaks-a, vendar pa ne predvideva zdrave pravne organizacije mednarodne človeške družbe. Odločbe, ki se nanašajo na varnostni svet, obetajo temu svetu še manj možnosti za ohranitev miru, kakor jih predstavlja zaveznitvo treh velesil. Tem narodom je bil dan položaj, ki pa je izven zakona. Vsekakor pa je pametno, če se naša država priključi tej svetovni organizaciji. Iz Atlantske karte, ki predvideva za bodočnost ustavedajno skupščino izhaja upanje, da bodo tekom časa odpravljene razdori in da bomo dobili zdravo pravno organizacijo mednarodne vzajemnosti, ki naj se ne razbija s samovoljno koncesijo narodov, temveč s priznanjem pravice in dolžnosti mednarodne skupnosti.

KRIVICNI DO POLJSKE, VERSKO PREGANJANJE V SLOVENIJI. Medtem, ko skušajo skleniti mir, je potrebno, da se rešijo problemi, ki jih ne smemo več zanemarjati. V Jalti smo pred vsem svetom dali poljskemu narodu zagotovilo ter sprejeli nase odgovornost, da bo Poljska dobila proste roke, da si sama ustanovi neodvisno in demokratično državo. Ali smo to obljube izpolnili v kolikor smo bili odgovorni za to in kolikor je bilo to v naši moči? Kako naj upravičimo nezmožnost prveboriteljev za demokracijo, da niso bili v stanju protestirati proti nasilni in umetni asimilaciji baltskih držav po Sovjetski zvezi? Globoko so nas pretresle vesti, ki prihajajo iz Češkoslovaške, Hrvatske, Slovenije ter iz drugih južноеvropskih dežel: nasilno in prevar polno versko preganjanje divja v mnogih pokrajinah.

Noben političen ozir ne more opravičiti našega molka. To kar se dogaja za železnim zastorom v vzhodni in južnovzhodni Evropi je prav v nasprotju z visokimi načeli, ki so prevevale naše boje za rešitev sveta pred napadalno totalitarnostjo. Nikogar ni, ki ne bi uvidel, da je treba obnoviti in oživiti Evropo, ki je zibelka zapadne kulture.

RESIMO ITALIJO KOMUNIZMA! Obžalujemo žalostno brezbržnost za razmere v katerih živi italijanski narod, ki je odvrigel vezi fašizma, ter se je z nami tovariško lojalno boril. Razen tega so prijatelji demokracije tega naroda morali dve leti v nemoči prisostvovati agoniji, med tem, ko smo se trudili z življenjskimi problemi, da bi pomagali pri obnovi te dežele, pri tem pa zavlačevali izpolnitev naših slovesnih obljub. Tukaj prihajajo v poštev naš nacionalni interes, svetovni mir, kakor tudi usoda krščanske civilizacije. Italija predstavlja danes predstražo zapadne kulture. Zaupamo italijanskemu narodu, da bo - če ga bomo s takojšnjim prizadevanjem rešili obupa - ostal trden proti goljufivim vabam inozemskih prevratnih ideologij in da si bo ustvaril lastno bodočnost v duhu svoje plemenske krščanske tradicije.

DO PREMAGANCEV BODIMO PRAVICNI! Ne moremo biti brezbržni v zadevi Nemčije, Avstrije in Madžarske. Naj bo doba preizkušnje naložena premaganim državam kakršnakoli že, poma-

gati jim moramo, da bodo mogle zavzeti položaj, ki jih čakajo v družini Združenih narodov. P stopati z njimi maščovalno ni ne pravično in ne politično primerno. Pravičnost zahteva kaznovanje krivcev in pravičnih reparacij za storjeno škodo. V času naše civilizacije pa ne bi smelo obstojati taka krutost - da v množicah selijo prebivalstvo, nebrtno uvažejo prisilno delo in nočloveške postopke z vojnimi ujetniki.

DAJTO KRUHA, OBLEKE, STREHE! Nujno rešitev zahteva pomanjkanje vsakdanjega kruha pri številnih narodih od vojne opustošenih dežel. Vse vesti kažejo, da bodo milijoni umrli od lakote in mraza v bodoči zimi, ako ne bodo takoj pridvzete potrebne mere, ki naj to preprečijo.

Proskrbeti kruha, obleke in strehe trpečim narodom - to je naloga, ki je ne moremo prelžiti na jutri. Ker razpolaga ravno naša država z največjimi sredstvi, je poklicana, da v največji meri pomaga. Kar se tega tiče je naša pravica in dolžnost, da vztrajamo in storimo tlik, kolikor ustreza našim žrtvam in našim doprinosom. Neobhodno potrebno je, da ameriški kongres izda umestne ukrepe za to delo. Prav tako je potrebno, da se da zasebnim pobudam, ki hočeje pomagati, vse možnost, da nadaljujejo svoje humanitarske dele med trpečini.

Ta pomoč pa naj ne bo samo to, da daje kruha lačnemu in streha tistemu, ki je nima. Pomagati je treba tudi deželam, kjer je gospodarstvo na tleh. Imajo pravico zahtevati pomoč, da lahko spravi je svoje gospodarstvo v normalne razmere. Vojne ne bo odvrnile niti blag stanje največjih držav, niti njihova moč, če ne bodo odpravljene vzroke, ki izvirajo iz dejstva, da je ravno ljudstvo brez pomoči in da nima možnosti živeti v dostojnih okoliščinah.

VSI SMO BRATJE, POMAGAJTO DRUG DRUGEMU! Svet je samo eden, ker vsi ljudje žive skupno in t bratje je pod božjim varstvom. Imamo težke odgovornost. Apeliramo na srce in rok Amerike, ki je odinštvena ne samo v zgodovini naše države, marvoč v zgodovini človeštva. Vemo, da je demokracija zmožna rešiti težke mirvne probleme, kakor se je izkazalo v vojni. Biti moramo strnjeni, držati se moramo trdno naših starim svobodnih ustanov. Popolnoma moramo onemogočiti one, ki jih skušajo sabotirati. Pomilujemo one, ki v svoji napel zakriti naklonjenosti totalitarizmu gojijo misel, da je rda v tem težkem položaju njihova ure blizu.

Na kolenih prosimo Vsemogočnega, da bi v svoji previdnosti nam pomagal, da postanemo krepki borci za demokratične svobode in plemeniti prijatelji zatiranim in potrebnim na vsem svetu."

STAROSTA SLOV. MISIJONARJEV — UMRL

Iz Rima smo dobili vest, da je na Kitajskem že pred enim letom umrl slovenski najstarejši misijonar frančiškan p. Peter Baptist Turk. Zgrudil se je izčrpan po 44 - letnem misijonskem delu kot sedemdesetletni starček.

Z njegovo smrtjo smo izgubili Slovenci onega izmed njih svojih sinov, ki jih domovina sicer rada pozablja, a jih tujei slave in nam jih zavidaajo. Mnogokrat se imenovali p. Baptista italijanski misijonski listi in ga slavili kot takega, a najbolj delovnega "italijanskega petra" hankvskega misijona, dasi je naš starosta pristna delonjska korenina, d rna iz Toplice pri Navem mestu.

Vsa leta svojega misijonskega dela je preživel p. Baptist v prvih linijah misijonske fronte. Na prerngih mestih je prvi zaporal v pigonske ledine ter v zaupanju na božje pomoč tudi obilno del. Ponižni starček je sicer o svojih uspehah vedno molčal, njegovi misijonariji pa vedo povedati, če je samo v enem kraju krstil z lastno roko preko 8.000 ljudi. Kaka resnične so besede hankvskega misijonskega brata Evgenija Massija: "Ako bi imel deset Baptistov Turkov, bi bilo dovolj

za naj vikariat!"

P. Baptist je moral že dolgo dobiti trdega misij nekoga dela doživljati to, kar smo mi doživljali zadnja leta. Tudi v komunističnem ujetništvu je že bil, a mu kljub srčni želji ni bil dan ureti mučeniške srsti.

Morda p. Baptist o revoluciji v domovini ni imel prilike slišati, ali pa se mu ravno vesti iz ljubljene domovine pripravile grab v česu, ko smo vsi komaj čakali, da ga pozdravimo po končanih grozilih vojne.

Gospod naj bo plačnik temu sinu slovenskega naroda, delavcu kitajskih misij nov, ki naj v nebesih molí za svoj narod in mu izprosi mir.

RAZMERJE DO JUGOSLAVIJE OGROŽENO.

Pod tem naslovom je glasilo komunistične partije za Tirolo "Tiroloer neue Zeitung" objavilo 8.1.t.l. napad na jugoslovanske begunce. In med drugim pravi: "Čele pred kratkim je minister za sodstvo dr. Gerö izjavil, da mu je pooblaščenja nje teh telp, da po njegova moč ne sega preko demarkacijskih črt, in da zadržat ne vidi nobene možnosti, da bi mogel kaj ukreniti proti tej fašistični drhali." Morda je res, da je dr. Gerö naletel na težavo. Ni nam pa še znano, da bi avstrijska vlada izdala kakšne tiralice, zaporna povelja ali pa poslušala izgnati česar je te ljudi. Ni nam še znano, da bi se avstrijska vlada poslužila svoje moči, da bi opazila javnost na te zadeve in skupna z jugoslovansko vlado kaj ukrenila. To se mora zgoditi in sicer hitro in temeljito, kajti, če ne grezi avstrijski državi nevarnost, da je bleda sosedne države obtežile, da je njena kriva ogroženja njihove varnosti. To bi povzročilo izgubo zaupanja s čimer bi bili onemogočeni prijateljski odnosi s tako važnim sosedom, kot je Jugoslavija."

DRŽAVLJANSTVO SMO IZGUBILI. "Državljanstvo se je že dvzelo nekaterim osebam s posebnim zakonom, ki je izšel istega dne kot zakon o državljanstvu. Z dnem, ko je stopil v veljavo ta posebni zakon, so izgubili naše državljanstvo."

1. Vsi aktivni in rezervni oficirji in pod oficirji bivše jugoslovanske vojske, ki so bili v ujetništvu ali v internaciji, pa so ostali prostovolj-

ni zunaj domovine in so določili, da se vrnejo obenem z drugimi svobodnimi našimi ujetniki in interniranci. Znan je namreč, da so se mnogi od omenjenih vedli v nemških taboriščih izdajalno in da so služili kupatorju.

2. Vsi pripadniki vojskih formacij, ki so bili v kupatorjevi službi (domobranci, plavegardijci, belgardijci, četniki, ustaši in podobni), ki so se skupno s soprožniki unsknili z našega ozemlja in se z njimi skupno borili proti jugoslovanski armadi in partizanim našim zavojnikom in ki sedaj bivajo v inozemstvu. Pod to p. glavje spada tudi naša reakcija, ki je že prej zapustila naše države in rovari zdaj v inozemstvu proti naši državi. - Vse take osebe so torej že z zakonom sicer izgubile naše državljanstvo, ako se niso do gotovega roka po končani repatriaciji javile za povratek, če se niso vrnilo. Povratek v državo bi jim ohranil naše državljanstvo, ne bi pa bil ovira, da bi se take osebe neogle obtežiti za kako druge zločine kooperativine, ako so jih zagrešile." (Iz "Ljudske Pravice")

SOVJETI TRDIJO, DA V TRSTU VLADEJO FAŠISTI. Sovjetska ilustrirana revija "Novi čas" je 4.t.l. prinesla članek, kjer trdi, da so dali fašisti vsa mesta v upravi tržaškega pristanišča. Dlje pravi revija, da je bila vsjaša uprava poverjena nalogi očistiti mesto fašitov. Namesto tega so izpustili iz jõe fašiste in zaprli mnoge demokratov, ki so pripadniki partizanskega gibanja.